

CEZA HUKUKU

TEŞEBBÜSÜN UNSURLARI: Somut bir olayda teşebbüs hükümlerinin uygulama alanı bulması için, teşebbüsün varlığı için aranan şartların gerçekleşmesi gerekir: a-) Ön Şart: Suçun maddi yapısının teşebbüse elverişli olması, b-) Suçun manevi unsurun doğrudan kast olması, c -) Suçun icra hareketlerine başlanmış olması, d-) İcra hareketlerinin suçun işlenmesine elverişli olması, e-) Suçun elde olmayan sebeplerle tamamlanamaması.

Ön Şart: Suçun Maddi Yapısının Teşebbüse Elverişli Olması: Suçları fiil unsuruna göre bu açıdan incelediğimizde;

Sırf hareket suçları, hareketin yapılması ile meydana gelen ve neticesi bulunmayan suçlardır. Bu nedenle sırf hareket suçları, ancak icra hareketleri bölünerek işlenmişse teşebbüse elverişlidirler.

Soyut tehlike suçları, sırf hareket suçu niteliğinde olduğu için, bu suçlara teşebbüs de ancak hareketlerin bölünerek icra edildiği durumlarda söz konusu olur.

Gerçek ihmali suçlar da dış dünyada gözle görülür bir hareket ve netice söz konusu olmadığından, gerçek ihmali suçlara teşebbüs mümkün değildir. Bunun aksine neticeli suçlar olan gerçek olmayan ihmali suçlar teşebbüse elverişlidir. **Kalkışma suçlarında,** kanun koyucu, suçun oluşması için sadece suça teşebbüs edilmesini yeterli saydığından, bu suçlar da teşebbüse elverişli değildir

ETKİN PİŞMANLIK: Failin bir suçun tamamlanmasından sonra ortaya çıkan neticeden kaynaklanan sonuçları ortadan kaldırılmaya yönelik davranışları **etkin pişmanlık** olarak adlandırılır. Örneğin kamu görevlisinin zimmetine geçirdiği malı iade etmesi etkin pişmanlık oluşturur. Etkin pişmanlık, cezayı kaldıran veya cezada indirim yapılmasını gerektiren bir şahsi hâldir; kusurluluk veya suçun diğer unsurları ile ilişkisi yoktur.

Fikrî İçtima: *Fikrî içtima*, failin kanunun aynı veya farklı hükmünü bir fiil ile birden fazla kez ihlal etmesidir. Diğer bir söyleyişle fikrî içtima kişinin yaptığı tek bir fiil ile aynı veya farklı türde birden fazla suçun oluşumuna sebebiyet vermesidir. Fikrî içtima, failin tek bir fiil ile işlediği birden fazla suçun aynı veya farklı suç olmasına göre aynı neviden veya farklı neviden fikrî içtima olarak ikiye ayrılır.

Aynı Neviden Fikrî İçtima: Aynı neviden fikrî içtima, aynı suçun farklı kişilere karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda söz konusu olur. Bu durumda fail icra ettiği tek bir fiille aynı suçu birden fazla kişiye karşı işlemektedir.

Farklı Neviden Fikrî İçtima: Farklı neviden fikrî içtima, kişinin icra ettiği tek bir fiil ile neveleri farklı olan birden fazla suç işlemesi durumunda söz konusu olur. Bu durumda kanun koyucu gerçekleştirdiği hareket ile birden fazla ve farklı suç işleyen faille, işlediği birden fazla suçtan daha ağır cezayı gerektiren suçun cezasının verilmesini kabul etmiştir. Diğer bir ifadeyle bu durumda hâkim, fail hakkında, işlediği birden fazla suçtan daha ağır cezayı gerektiren suçun cezasına hükmeder, diğer suçtan dolayı ise cezaya hükmetmez

Müstakil (tek başına) faillik: Tipikliğin objektif ve sübjektif bütün unsurlarını tek başına meydana getiren kişiye **müstakil fail** denir. Bazı suçlar, niteliği gereği kural olarak sadece tek başına işlenebilirler. Bunlar; *bizzat işlenebilen suçlar, özgü suçlar ve yükümlülük suçlarıdır.*

Bizzat işlenebilen suçlar, tipikliğin ancak failin bizzat gerçekleştireceği kendi bedensel davranışı ile gerçekleştirilebileceği suçlardır. Bu suçlarda suçu işleyen kişi tek başına fail, diğer suç ortakları ise şerik olarak cezalandırılır. Örneğin yalan tanıklık.

Özgü suçlar, sadece kanunda belirtilen özel sıfat ve niteliklere/belli özelliklere sahip kimselerin fail olabildiği suçlardır. Bu nedenle söz konusu sığata sahip olmayan kimse özgü suçların işlenişine, ancak yardım eden veya azmettiren şerik sıfatıyla katılabilir.

Yükümlülük suçları ise garantör sıfatına sahip olan kimselerin ihmal sureti ile işleyebileceği gerçek olmayan ihmali suçlar, ancak yükümlülüğe sahip olan kimseler tarafından işlenebilen suçlardır. Bu suçlarda söz konusu sığata sahip olmayan kimselerin fail olarak suça katılmaları mümkün olmadığından, suça katılan diğer kişiler, fail değil şerik olarak kabul edilir.

Manevi Yardım: Manevi yardım olarak kabul edilen dört farklı nedensel katkı belirlenmiştir.

Suç işlemeye teşvik etmek; suç işleme düşüncesi bulunan ancak henüz suç işleme kararını henüz vermemiş bir kimseye suç işleme kararı aldırarak onu, suç işlemeye yöneltmektir.

Suç işlemek kararını kuvvetlendirmek; suç işleme kararını kuvvetlendirmek, suçu işlemeye karar vermiş bir kişiyi fiili icra etmesi için cesaretlendirmeyi ifade eder.

Suçun icrasından önce suçun nasıl işleneceği konusunda yol göstermek; bu durumda yardım edenin suçun işlenmesinden önce müstakbel faile suçu nasıl işleyeceğine yönelik olarak bilgi vermesi söz konusudur. Çalacağı tablonun evin neresinde bulunduğuyla ilişkin bilgi verilmesi, bu duruma örnek olarak verilebilir.

Fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek; yardım edenin, suçu işlemesinden önce faile, suçu işlemesi hâlinde kendisine yardımcı olacağı yönünde teşvik edici vaatlerde bulunmasıdır

Güvenlik tedbirleri, suç işleyen kişiye suç işlemesi dolayısıyla uygulanan koruyucu nitelikte ceza hukuku yaptırımlarıdır.

Güvenlik tedbirlerinin uygulanması için gerekli şartlar şunlardır: • Güvenlik tedbirleri, toplum için tehlikeli kişiler hakkında uygulanmaktadır. Bu kişiler hakkında güvenlik tedbiri suç işledikleri, yani toplum için tehlikeli olduklarını gösterdikleri andan itibaren uygulanacaktır. • Güvenlik tedbirleri, suç işledikten sonra uygulanmalıdır. Suç işlenmesinden önce, sadece tehlikelilik hâli dolayısıyla güvenlik tedbirine hükmedilemez. • Kanunilik ilkesi, güvenlik tedbirleri bakımından da geçerlidir. Güvenlik tedbirlerinin kanun tarafından öngörülmesi gereklidir. • Güvenlik tedbirleri, kişi özgürlüklerini yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle güvenlik tedbiri uygulanmasına hâkim tarafından karar verilmelidir.

Güvenlik tedbirleri sırasıyla; belli hakları kullanmaktan yoksun bırakma, eşya müsadere, kazanç müsadere, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri, suçta tekrür ve özel tehlikeli suçlular, sınır dışı edilme ve tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleridir

Çocuklara Özgü Güvenlik Tedbirleri: Çocuk Koruma Kanunu'nun söz konusu maddeye göre: (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler; çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan: • *Danışmanlık tedbiri;* çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda, çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye, • *Eğitim tedbiri;* çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına, iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait iş yerlerine yerleştirilmesine, • *Bakım tedbiri;* çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine, • *Sağlık tedbiri;* çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına, • *Barınma tedbiri,* barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirdir. Tedbir kararı kural olarak duruşmasız verilir

Sanığın veya Hükümlünün Ölümü: Sanığın ölümü hâlinde kamu davasının düşürülmesine karar verilir. Sanığın dava açılmadan ölmesi hâlinde dava açılmaz. Dava açıldıktan sonra ölen sanık hakkında hâkim davanın düşmesine resen karar verir. Hükümlünün ölümü, hapis ve henüz infaz edilmemiş adli para cezalarını ortadan kaldırır. Mahkûmun ölümünden önce tahsil edilen adli para cezaları varislere iade edilmez. Henüz tahsil edilmemiş adli para cezaları ise mirasçılardan talep edilmez

Dava zaman aşımı: Kanunda gösterilen süreler içinde bir suçtan dolayı dava açılmaması ya da davanın sona erdirilememesi hâlinde dava, zaman aşımına uğrar. Dava, zaman aşımı hâlinde belirli bir suçtan dolayı dava açılmaz veya açılan davaya devam edilemez ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet veya on yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçların yurt dışında işlenmesi hâlinde dava zaman aşımı uygulanmaz.

Zaman aşımı, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs hâlinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üst soy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun on sekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlar

Sınav öncesinde son tekrar için hazırladığımız bu Gümüş Not;

Altın Notlar ve Altın Sorular'dan hazırlık yapan öğrencilerimizin anlayacağı şekilde kısaltılarak hazırlanmıştır.

www.akademiaof.com

Suçun nitelikli hâlleri: Kasten insan öldürme suçunun ağırlaştırıcı nedenleri: • Tasarlayarak, • Canavarca hisle veya eziyet çektirerek, • Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle, • Üst soy veya alt soydan birine ya da eş veya kardeşe karşı, • Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, • Gebe olduğu bilinen kadına karşı, • Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle, • Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla, • Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle, • Kan gütme saikiyle, • Töre saikiyle işlenmesi hâlinde, fail ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılacaktır

Kasten Yaralama Suçu: kişinin vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan her davranış, “yaralama” ifadesi ile açıklanmaktadır.

Suçun maddi unsuru: Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Dolayısıyla kasten yaralama suçunun maddi unsuru, bir başkasının vücuduna acı verilmesi veya sağlığının bozulması ya da algılama yeteneğinin bozulmasıdır.

“Sağlığı bozma”, kasten yaralama suçunda bir diğer seçimlik hareketi oluşturur. **Sağlık**, kişinin vücut esenliğinin varlığını ve hastalığının ya da sakatlığının bulunmamasını ifade etmektedir.

Kanunda kasten yaralama suçunun maddi unsurunu oluşturan bir diğer hareket “algılama yeteneğini bozma” olarak gösterilmiştir. Algılama yeteneğini bozma, mağdurun akıl hastası olması sonucunu doğurmayan, ancak onun düşünme veya iradi hareket etme yeteneğini azaltan hareketleri ifade etmek üzere kullanılır

Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisinin beş yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı” düzenlenmektedir.

Suçun maddi konusunu ise “mal” oluşturmaktadır. Zimmet suçu, yalnızca kamu görevlileri tarafından işlenebilen bir özgü suçtur. **Zimmet suçunun maddi unsurunu**, görevi gereği zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ya da gözetimiyle yükümlü olunan bir malın kamu görevlisi tarafından kendisinin veya bir başkasının zimmetine geçirilmesi oluşturur.

Zimmet suçunun manevi unsurunu kast oluşturur. Taksirle bu suçun işlenmesi mümkün değildir. Failin kastı doğrudan veya olası kast olabilir

Görevi kötüye kullanma suçunun ortaya çıkması, ancak kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar başlığı altında düzenlenen diğer suç tiplerine ait unsurların oluşmamasına bağlıdır. Suçun faili, ancak bir kamu görevlisi veya özel kanunları gereği kamu görevlisi gibi cezalandırılabilen kimseler olabilir. Bu nedenle görevi kötüye kullanma suçu bir özgü suç niteliğindedir. Suçun mağdurunun toplumu oluşturan tüm bireyler olduğu söylenebilir. Görevi kötüye kullanma suçunun maddi unsurunu oluşturan hareketler, “görevin gereklerine aykırı hareket etmek” ve “görevi yerine getirmede ihmal veya gecikme göstermek” şeklinde ikili bir ayrımla incelenmektedir. “Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Gerek icrai gerekse ihmali hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçunda failin kasten hareket etmesi şarttır. Bu suç, taksir türleriyle işlenemez. Suç tipinde görevi kötüye kullanmaya yer verilen özel nitelikte hükmün bulunduğu hâllerde failin ayrıca bu suçtan dolayı sorumluluğu yoluna gidilemez. Görevi kötüye kullanma suçunda, zincirleme suç hükümlerinin uygulanması mümkündür. Buna karşılık görevi kötüye kullanma suçu, bir özgü suç niteliğinde olduğundan yalnız özel faillik niteliği taşıyan kamu görevlileri müşterek fail olabilir. Görevi kötüye kullanma suçunda soruşturmanın yapılabilmesi için soruşturma izni alınması gerekir. Buna karşılık suçun soruşturulması için Kanunda şikâyet şartı aranmamıştır. Hem icrai hem de ihmali hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçu bakımından suçun işlendiği yer, asliye ceza mahkemesi görevli ve yetkilidir.